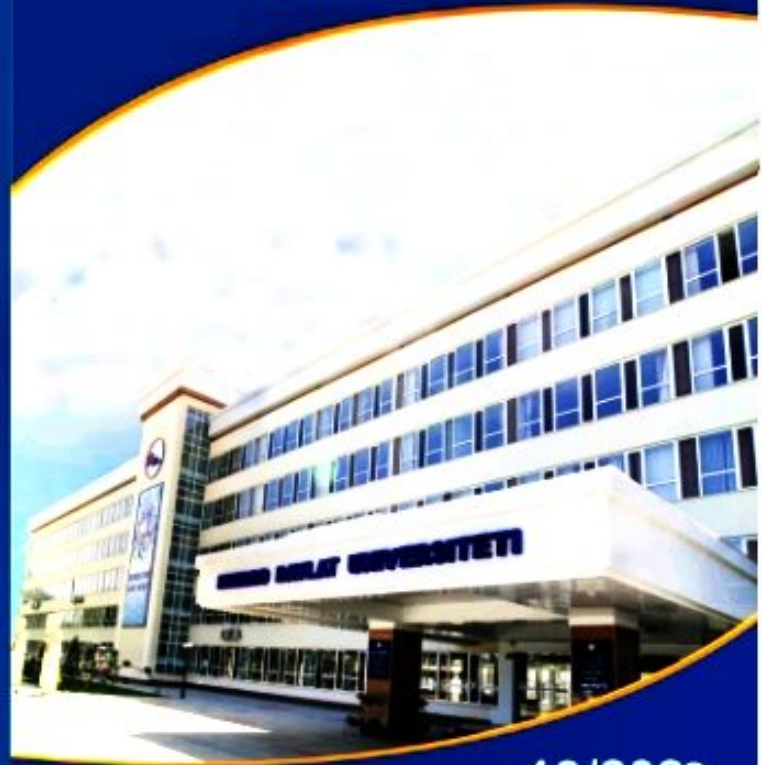

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

10/2023

10/2023

@buxdu_uz

@buxdu1

@buxdu1

www.buxdu.uz

"NAVOIY GULSHANI"

Sayidova Z.B.	G'uribat shlin bog'ini	232
Hafizova M.O.	Karimni xalqat ijtimoiy mas'uliyatida	236
FALSAFA VA HUQUQ, SIYOSATSHUNOSLIK *** PHILOSOPHY, LAW AND POLITICAL SCIENCES *** ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТОЛОГИЯ		
Falaqiyozov B.Y.	Markaziy Osiyoda xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashning ma'naviyiy-siyosiy jihatlarini	238
Rajabov Sh.Sh.	Estetik ehtiyojlarning dizayn va kibermarketing sohasidagi transformatsiyasi	243
Humon A.C.	Ўzbekiston ichki ishlar organlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish istisbotlari	249
Muradov J.Y.	Жинсов процессинда халқаро ҳамкорликнинг мавқеи	253
PEDAGOGIKA *** PEDAGOGICS *** ПЕДАГОГИКА		
Xalilov I.	Mas'uliyat ta'limi: tabiati va mahimligi	258
Yakubova F.Y.	Pedagogical aspects of developing general competence of students in the conditions of innovative education	263
Hajiyeva F.	Ways to develop intellectual skills in students	268
Baymetova K.	Pisa tadqiqotida kreativ fikrlash: samarali yechimlar va yutuqlar (q'zbek tilida misolida)	277
Sayidova N.S., Avenov A.A., Gulnava N.X.	Ispitng quramida test sinovlari o'tkazishning ahamiyati	282
Yadgarova I.Dj., Ergasheva D.B.	Axboriy texnologiyalarining matematik paketlaridan matematika fanini o'qitishda foydalanish imkoniyatlari	291
Yulbarsova X.A.	Ishlarimovlik o'yinlari orqali bo'lajak sotsiologlarda ijtimoiy kompetentlikni rivojlantirish	296
IQTISODIYOT *** ECONOMICS *** ЭКОНОМИКА		
Narzullayeva F.S.	Iqtisodiy masalalarda matematik modellashtirishni qo'llash	301
Жураев Ф.Д., Махматкулова Г.Х.	Критерии выбора трендовых моделей при среднесрочном прогнозировании производительных мощностей малых предприятий	305
Rahimov A.M.	Mehnatkorona va ijtimoiy eriqatlanish korxonalarini faoliyatini ekonometrik modellashtirishda zamonaaviy usuliy yondashuvlar	311
Ashurov Sh.R.	O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligini rivojlantirishda Yevropa davlatlari tajribasining ta'siri	316

G'URBAT AHLIN BAYONI

*Sayliyeva Zarina Raxmiddinova,
Buxoro davlat universiteti
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Alisher Navoiy – chin ma'noda daho san'atkor. Ulug' shoirning har bir asari insonparvar va hassos inson ko'nglining haqiqatlarini ifoda etadi. Bu ko'ngilda odam va olam ishq, hayot zavqi, yashash zavqi, tabiat va go'zallik muhabbati teran tomir otgandir.

Ibrohim Haqqul Alisher Navoiyning ko'p ruboiylarida bir ma'no yashirinligini va uni kashf qilmoq uchun har bir to'rtlikdagi ramzni belgi, ishorat, ohang va kechinma, taassurotlar ildizini to'g'ri ang'ay bilish lozimligini ta'kidlaydi. Uning yozishicha, "she'riy obraz so'zining o'zligini tanishdir. Bunda so'z o'quvchini tinglashga tarixiy tushuncha, tasavvur bilan hisoblashish, so'zning rang, ohang, ma'no qurollari bilan uyg'un hukmlar chiqarishga majbur qiladi".

Olim Navoiy ruboiylarini tadqiq qilishda ayni shu yo'ldan boradi, unda tasvirlangan asosiy, botiniy mazmun, ilohiy-irfoniy tushunchalar ifoda etgan ma'nolarni tasavvuf lug'atlari yordamida tahlil qiladi.

Jumladan, u barchamizga ma'lum va mashhur "G'urbatda g'arib shodmon bo'lmas emish" misrali ruboiysi tahliliga diqqatimizni qaratadi. Olim dastlab ushbu ruboiyni maktab va oliy o'quv yurtlari darsliklarida "vatanparvarlik va erksevarlik" g'oyasi kuylangan she'r sifatida baholanganini, Navoiy ushbu she'rini goh Astrobodda, goh Balxda, goh Samarqandda yurib, o'z vatanidan yiroqda yashagan ayriliq damlari ta'sirida yozilganini eslatib o'tadi. U ruboiyning yozilish tarixi, g'oyaviy-badiiy xususiyatlarini o'rgangan A.Hayitmetov, Y. Is'hoqov kabi adabiyotshunoslarning bu boradagi fikrlarini birma-bir keltirib, ular ushbu she'rning faqatgina tashqi, birinchi ma'no qatlami xususida bahs yuritganlarini ruboiydagi vatanparvarlik g'oyasi esa tasavvuriy va xayoliy fikr ekanini qayd etadi.

Ibrohim Haqqul ushbu ruboiyning asl mazmun-mohiyatini ochuvchi "kalit" so'zlar g'urbatda g'arib kalimalarida deb biladi va butun e'tiborini shu so'z, to'g'rirog'i, obrazlar mohiyatini ochishga qaratadi.

U buning uchun Y.E. Bertels nashrga tayyorlagan "Mir'oti ushshoq" va Sayyid Sajjodiyning tasavvuf lug'atlarida keltirilgan "g'urbat" so'zining izohlarini o'rganadi va Navoiy ruboiysida ilgari surilgan botiniy mazmun orifning g'urbati haq talabi bo'lib, u oxirat ahli orasida ham g'aribdir, tasavvuf ta'limotida g'aribning ilohiy erki – "Anal-haq"lik ekanligini ko'rsatadi. Ana shu hurlikka yetishguncha, u g'urbatda yashaydi, g'urbatdan tinimsiz azob chekadi.

Olim Navoiy tilga olgan g'arib tabiati va g'ariblik falsafasini ochishda birgina tasavvuf lug'atlaridagi izoh bilan cheklanmaydi. U ulug' shoirning ayni shunday obrazlar, fikr-qarashlar ifoda topgan g'azallariga murojaat qiladi, ulardagi mazmun bilan ruboiy o'rtasidagi bog'liqlikni qiyoslaydi. Olim o'z fikrlarining tasdig'i uchun yana g'arib haqidagi hikoyatlardan, shayxlar hayotidagi rivoyatlardan unumli foydalanadi.

Chunonchi, "El anga shafiq-u mehribon bo'lmas emish" misrasini izohlashda shunday naql keltiradi: "Birov bir darveshning yoniga kelib: "Nechun yolg'iz o'lturibsen", – debdi. Darvesh aytibdi: "Emdi yolg'uz bo'ldumki, sen kelding va menga Haqqa mon'e bo'lding".

Olim e'tiroficha, ana shu darvesh tom ma'nodagi g'aribdir. G'arib nima tilasa, ma'shuqi azaldan tilaydi.

Vujudi mutlaq – uning tanho do'sti. "Begona el bila suhbat tuta" olmaslik g'ariblikning xarakterli alomati. Shu bois el bu g'aribga "shafiq va mehribon" bo'la olmaydi.

Ibrohim Haqqul Alisher Navoiy ruboiysidagi g'urbat va g'ariblik holi Ahmad Yassaviy hikmatlaridagi tasvirlariga hamohang ekanini alohida qayd qiladi. Ulug' shoirning "G'urbatda g'arib shodmon bo'lmas emish" fikri Ahmad Yassaviyning "G'ariblig'da g'urbat ichra qoldim ma'no" degan qarashining yangicha tasviri va tasdig'idir degan xulosaga keladi.

Xullas, olim ushbu ruboiyni tasavvuf lug'atlari, shoirning o'z asarlaridagi shu kabi misollar, Ahmad Yassaviy hikmatlari, tasavvufiy rivoyat-u naqlari, xalq maqomlari, shoir Sayyodiy qalamiga mansub "Tohir va Zuhra" dostonidan olingan parchalar qiyosi orqali o'rganib quyidagi yakunga keladi: "Qalbi vujudida siri ko'nglida g'arib bo'lgan ana shu qahramon oliy orzu va samoviy tuyg'ular og'ushida yashaydi. U dunyoparast nojinslardan, imoni sust lainlardan "maxluq xizmatiga kamar" bog'lagan tamagir va xushomadgo'ylardan bezib uzlatga chekinadi. Lekin u bu cheksiz go'zallikdan hayratlanish, ma'rifat bahriga cho'kishdan chekinmaydi. Tasavvuf axloqida g'ariblik tuyg'usi shunday ichki "qal'a" durki, unga ishq, imon, poklik, g'urur, donolik kabi o'nlab kamyob insoniy xislatlar daxtsiz asraladi. Bu qal'a ko'ngulni bid'at va xurofotdan muhofaza etadi."

G'arib tashqi dunyoga o'z ichki imtiyozini va ehtiyojlaridan kelib chiqib nigoh tashlaydi. Uni hammadan ortiq "olam uyi"ning torligi va unda mayda g'avg'olarning ko'pligi qiynaydi. Shu bois u jon qushini "dashti fano"ga sayr chog'lab umri baqoni ko'zlaydi.

Ibrohim Haqqulning ushbu ruboiy tahlili bilan tanishgan kitobxon shu to'rt misralik she'r zamirida Alisher Navoiyning falsafiy-tasavvufiy, axloqiy-ma'rifiy qarashlari nechog'li mahorat bilan obrazlar qatiga singdirilganini anglab yetadi.

Zukko kitobxon shu tahlil ta'sirida ulug' shoir asarlariga boshqacha nigoh tashlashi, ulardagi har bir so'zda yashirin ichki ma'nolarni topishga, uni o'zicha mushohada qilishga kirishishi, shubhasiz. Bu esa olimning izlanishlari samarasiz ketmagani, bil'aks ular ta'sirida qaysidir bir ko'ngulda ma'rifatga ishtiyoq, havas uyg'onganidan dalolatdir.

Ibrohim Haqqul ijodini kuzatar ekanmiz, unda olimning Alisher Navoiyning ba'zi ruboiylariga qayta-qayta murojaat qilganini ko'ramiz. Dastlab asosiy mazmuni qisqagina sharhlagan ruboiylar keyinchalik alohida maqola sifatida keng va batafsil tahlil etilganiga guvoh bo'lamiz. Bu ruboiylar, balki olimning ko'ngliga juda ma'qul bo'lgandir, balki tasavvuf bilan chuqur shug'ullanish natijasida bu she'rlar zamiridagi ma'no-yu ohanglar yanada boshqacha tovlanib, olimni o'ziga jalb qilgandir. Nima bo'lganda ham, olimning keyingi tahlillarida she'rlarning dastlabki sharhlaridagi fikr-mulohazalar va qarashlar yanada to'ldirilgan, rivojlantirilgan va mukammallashtirildi. Chunonchi, olim "Tasavvuf va she'riyat" risolasida Alisher Navoiyning shu vaqtgacha asl mazmuni to'g'ri talqin etilmagan quyidagi ruboiysiga e'tibor qaratadi:

Yo'q dahrda bir besar-u samon mendek,
O'z holig'a sargashtau hayron mendek.
G'am ko'yida xonumoni vayron mendek,

Alqissa, aloxonu alomon mendek.

[Navoiy Alisher. MAT. 20 tomlik. 4-tom. Navodir ush-shabob. – Toshkent: Fan, 1989. – B.8].

Bu ruboiyni Hodi Zarif Navoiyning "qarigan chog'ida umrida ko'rmish ham kechirmishlariga yakun yasab, o'z davridan noroziliklarni, baxtsizlik va qayg'ularni ifodalagan ruboiylardan, deb e'tirof etgan edi.

Ibrohim Haqqul esa bu fikrga qo'shilmay, shoir ruboiyni yoshlik yillarida yozgan, undagi "O'z holiga sargashta-yu hayronlik", davrdan norozilik ham, baxtsizlikni ham aks ettirmaydi, – deydi va ruboiy mazmuniga mos shoirning o'z g'azalidan bayt keltiradi:

Chorayi kor istabon bechoraliq ko'nglim tilar,
Xonumon tarkin qilib, ovaraliq ko'nglum tilar.

[Navoiy Alisher. MAT. 20 tomlik. 5-tom. Badoe' ul-vasat. – Toshkent: Fan, 1990. – B.5].

Olimning fikricha, ruboiyga izhor etilgan "besar-u somon"lik ayni shu bechoralik va ovaraliq tilagining voq'e bo'lishidir. Uning fikriga aniqlik kiritish uchun rus faylasufi N.A. Berdiyevning "Ilohiy-mistik idrok bu, bexushlik va voz kechish demak. Faqat aqldan begona kishilargina donishmand bo'ladilar. Faqat shulargina sirni anglab yetadilar. Devonalik va tark qilishdan qo'rqqan donolar hech qachon ma'rifat cho'qqisini egallab bilmaydilar", – degan fikrini misol sifatida keltiradi.

Alisher Navoiy she'riyatida ishq mavzusi markaziy o'rinda turishi barchamizga ravshan. Ulug' shoir ruboiylarida ham ishq sirlari va haqiqatdan bahs yuritilgan holatlar juda ko'p. Chunonchi, u bir ruboiysida ishq "g'avg'o"larini shunday tasvirlaydi:

Ko'nglumni g'am-u dard ila qon ayladi ishq,
Ko'z yo'lidin ul qonni ravon ayladi ishq,
Har qatrani, bilmam, qayon ayladi ishq,
Bedil ekanim bo'yla ayon ayladi ishq.

[Navoiy Alisher. MAT. 20 tomlik. 5-tom. Badoe' ul-vasat. – Toshkent: Fan, 1990. – B.5].

Olim "Navoiyga qaytish" risolasida ushbu ruboiydagi "Bedillik"ka tegishli e'tirof o'quvchida fikr qo'zg'atishini aytadi. U ruboiy tahlili munosabati bilan Alisher Navoiy she'riyatidagi juda murakkab, manzarali va serqirra bo'lgan ishq masalasi xususida fikr yuritadi.

Ibrohim Haqqul Alisher Navoiyni faqat majoziy yoki ilohiy ishq kuychisiga chiqarishni beryoqlamalik va mahdudlik, deb biladi. Olim "Ulug' shoir she'rlaridagi ishqni shu zaylda tahlil qilish – Navoiyni ulug'lash emas, kamsitishdir", – deydi.

Olimning e'tirof etishicha, Alisher Navoiyning ishq yo'li – insoniylik mohiyati ilohiylik mohiyatidan ayri emasligini ta'kidlagan. U o'z fikrlarini davom ettirib: "Ilohiy sifatlarini zohir etish faqat insonga ato qilinganini anglashga xizmat qiladi, ulug' shoir asarlari, she'rlarida majoziy muhabbatdan balandga yuksalish haqiqiy ishqqa yaqinlashishi martabasi hisoblangan ruhoniylar sevgini yuzaga keltiradi", – deydi. Bunday "oshiqi zor"larning dini ham, e'tiqodi ham ishq va go'zallikdir. Shu bois "bedil"lik ularga qismat erur.

Umuman, ushbu ruboiy tahlili orqali Ibrohim Haqqul buyuk Alisher Navoiyning ishqa bo'lgan munosabatini to'g'ri hal etish usulini ko'rsatib bera olgan. Olim bu maqolasida Ibn Arabiyning "Tarjimon ul-ashvoq" to'plami va muallifining shu kitob uchun yozgan sharhlar asari haqida mavzuga mos tarzda ma'lumot berib o'tganki, bu ma'lumotlar orqali o'quvchilar mumtoz she'riyatimizda qalamga olingan "qosh", "ko'z", "kiprik", "yuz", "ko'z" kabi ramzlar mohiyati o'zgacha ekanini bilib oladilar.

Adabiyotshunos ijodini tadqiq etish shundan dalolat beradiki, Ibrohim Haqqul Alisher Navoiy ruboiylari, ularning mavzu ko'lami, obrazlar ifoda etgan mazmun xususida chuqur izlanishlar olib borgan olim ekanligi ayonlasha boradi.

Uning bir qator risolalarida ulug' shoirning davr mafkurasiga ko'ra, talqin etilgan to'rtliklari qayta ko'rib chiqilib, ruboiylar ifoda etgan asl maqsad, muddao oydinlashtirilib berilgan.

Olim ruboiy tahlili orqali Alisher Navoiyning umumshe'riyatiga xos falsafiylik, donishmandlik, teranlik so'z va tasviridagi mohirlik kabi fazilatlar ijodkorning ruboiylarida ham zohirligini ko'rsatib bera olgan.

Alisher Navoiyning "G'urbatda g'arib shodmon bo'lmas" deb boshlanuvchi ruboiysi tahlili ustida ko'pgina munozaralar, bahslar bo'lgan. Avvalo, shoirning ushbu ruboiysining yaratilishi, to'liq matniga to'xtalamiz. Bizdagi ma'lumotlarga qaraganda, ruboiy dastlab shoirning muxlislari tomonidan tartib berilgan "ilk devon"ga kiritilgan va uning matni quyidagicha berilgan:

G'urbatda g'arib shodmon bo'lmas emish,

El anga rafiq-u mehribon bo'lmas emish.

Oltun qadah ichra gar qizil gul butsa,

Bulbulg'a tikondek oshyon bo'lmas emish. [Navoiy Alisher. MAT. G'aroyib us-sig'ar. – Toshkent:

Fan, 1992. – B.211].

"Xazoyin ul-maoniyy"dagi variantda ikki so'z o'zgartirilgan. "Rafiq" so'zi "shafiq"qa, "qadah" so'zi "qafas"ga o'zgartirilgan. Munozaralar xuddi ana shu o'rinda boshlanadi. Ushbu ruboiy haqida yetuk adabiyotshunoslar Yevgeniy Eduardovich Bertels, Natan Mallayev, Omonilla Madayev, Yoqibjon Is'hoqov, Abduqodir Hayitmetov, Nusratulla Jumaxo'jayev va qator olimlarning tahlillari mavjud. Shu bilan birgalikda, Ibrohim Haqqulning ham ushbu ruboiyga oid takrorlanmas tahlili e'tiborimizni tortdi. Olim dastavval o'zigacha bo'lgan ushbu ruboiy talqinlarini o'rgandi. Bu o'rinda mana shu mulohazalarni berishni joiz deb bildik. Dastavval, N.M.Mallayevning oliy o'quv yurtlari uchun yozilgan "O'zbek adabiyoti tarixi" darsligida mazkur ruboiy "vatanparvarlik va erksevarlik" g'oyasi ifodalangan she'r deyilgan. Hazrat Navoiyning umr yo'llariga nazar tashlasak, haqiqatdan uning hayoti notinch va tahlikali o'tgan. U goh Astrobodda, goh Samarqandda, goh Balxda yashashga majbur bo'ldi. O'z vatanidan ko'p muddat judo yurdi. Shu sababli N.Mallayev ruboiy tahlilini vatandan uzoqda yurgan shaxsning kechinmasi deya baholaydi. Hatto yangi avlod maktab darsliklarida bugungi kungacha ushbu ruboiy tahlili xuddi shunday deb o'quvchiga singdirilib kelindi.

Yana bir sabab o'rtaga keladi. Navoiy nega aynan ikki so'zni o'zgartirdi? Tahrirning boisi nima edi? Y.Is'hoqov o'z kitobida bu savolga javobni quyidagicha beradi: "Birinchidan, "rafiq" va "mehribon" so'zlari uyushiq bo'lak bo'lib kelgan. Vaholanki, bu ikki so'z ikki xil tushunchani bildiradi, uyushiq bo'lak bo'la olmaydi, balki "rafiqi mehribon" (mehribon o'rtoq) tarzida izofa bo'lishi mumkin. Shuningdek, rafiq (o'rtoq) bo'lmagan odamning mehribon bo'lmashligi o'z-o'zidan ma'lum va bu taajjublanarli hol emas." Y.Is'hoqovning ushbu fikrlariga Ibrohim Haqqul quyidagicha izoh beradi: "Olimning hukmiga ko'ra, bir-biriga mos tushunchalarni, ifoda qiluvchi so'zlarni uyushiq bo'lak qilmaslik" avtor uslubidagi chalkashlik"dan iborat bo'lib, u keyin tuzatilgan. She'r tarkibidagi so'z o'zgartirilishi o'zini oqlagan, albatta. Lekin tahrirda Alisher Navoiy "uyushiq bo'lak xususida o'ylaganmikin?" Olim Ibrohim Haqqul so'zlar tahlilini g'arib xarakterining ichki mantig'idan izlashga undaydi.

Y.Is'hoqov o'z fikrini dalillashda davom etadi: "Ikkinchidan, shoir o'zining g'ariblikdagi og'ir hayoti, o'z vataniga bo'lgan ishtiyoqi va intilishini kuchaytirib berish maqsadida, qiyoslash sifatida, keyingi baytni keltiradi: vatandan judolikni bulbulning gulzordan ajralishiga o'xshatadi. Ana shu baytdagi "oltun qadah ichra qizil gul butmoq" misrasi mubolag'a sifatida qo'llanilgan bo'lib, birinchi baytdagi mazmunni kuchaytirish, bo'rttirishga xizmat qiladi: gul "oltin qadah" (tuvak, kosa) da o'stirilgan hamki baribir bulbulga gulzordagi tikanlar kabi aziz va qadrdon bo'lmaydi. Demak, g'urbatdagi inson uchun o'z vatanining bir siqim tuprog'i har qanday boylikdan aziz va qadrlidir" Shu o'rinda Navoiyni Vatan haqida yozgan baytlarini eslashni joiz deb bildik. Masalan, ustози Said Hasan Ardasheriga yozgan maktubida:

Ki bo'lmoq vatan ichra dushvor edi,

Ko'ngulga jafodaf'i ozor edi

Ushbu o'rinda Ibrohim Haqqul Maqsud Shayxzodaning ushbu fikrlarini esga oladi: "Navoiy hatto Xuroson saltanatini yiroq viloyatlariga borganda ham, o'zini "g'urbat"da his etgan". Haqiqatdan Hazrat

Navoiyning 1465 - yilgacha hayotiga nazar tashlasak, o'sha davrda u Mashhadda yashagan. Bir qarashda Y.Is'hoqovning tahlilida hech bir ikkilanish, shubha yo'qdek tuyuladi. Bu haqida adabiyotshunos A.Hayitmetov: "Navoiyning o'z tug'ilgan ona shahri Hirotdan, qavm-u qarindoshlaridan uzoq Mashhadda kechirgan yillari ancha mashaqqatli bo'lgan bo'lsa kerak", - deydi.

"G'urbat" va "g'ariblik" so'zlarini Ibrohim Haqqul she'r yozilgan yil, makonni aniqlash uchun "ochqich" deb ataydi. "Vatandan judolik - g'urbat. G'urbatda yashash - g'ariblik. Balki "g'urbat" biz o'ylagan judolik dardidan boshqa narsadir? "G'arib" ham o'zgacha maslakdagi g'aribdir. Shunday bo'lishi mumkinmi?" Mana shu o'rinda Ibrohim Haqqul ruboiyini o'ziga xos tahlil etish yo'lidan boradi. Tahlil etish jarayonida Y.E.Bertels nashrga tayyorlagan "Mir'oti ushshoq" lug'atida keltirilgan "g'urbat" so'zining izohiga to'xtaladi. Unda "g'urbat - jonon haramidan dil-u jonning yiroqlashuvi; poklik olamidan ajralib nafs-u sharni yaqin bilmoq", - deb ta'riflangan. Shu bilan birga, Sayyid Sajjodiyning ham tasnifini keltirib o'tadi:

1. Vatandan judolik g'urbati.
2. Johil va fosiq qavm orasida majburan, ya'ni g'ayriixtiyoriy ravishda o'tirgan odam g'urbati.
3. "G'urbat Haq talabi bo'lib, bu - orifning g'urbati, zero orifning himmati ma'rufdirki, u oxirat ahli orasida ham g'aribdur"

Ushbu manbaga asoslanib olim quyidagi xulosaga keladi. Uning nazdida, o'z vujudini qafas sezgan aslida g'arib, gunoh va musibatlariga to'la olamni ruh bulbulning qafasi deb biladi. "Tasavvuf ta'limotida g'aribning ilohiy erki - "Anal-haqlik". Fikrlarini yanada qaror toptirish uchun xalq og'zaki ijodi namunasi bo'lgan ushbu maqolni ham keltiadi: "G'aribning ko'ngli - tangrining uyi". G'arb san'atkorlaridan biri she'r tahlilida uni dastlabki ma'nosini Janobi birinchi musofir, deydi. Olimlarimiz bahsiga sabab bo'lgan ruboiy talqinlarida ayrim tadqiqotchilar musofirni, boshqa birovlar shu musofirning ichki kechinmalarini hisobga olib fikr yuritishgan. Navoiyshunos olim Ibrohim Haqqul o'zigacha bo'lgan tahlillarni inkor etmaydi. Ammo shunchaki "qo'l siltab" ham qo'ymaydi. U maqolasini quyidagi so'zlar bilan yakunlaydi: "Shunday qilib, ruboiydagi ikkinchi ma'no qatlami birinчисidan farqlanadi, biroq uni inkor etmaydi. Alisher Navoiyning san'atkorligi ham ana shunda".

Ibrohim Haqqul tahlillarini o'qigan kitobxon, ulug' shoir dunyoqarashi va qalb olami bilan yaqindan tanishish, Navoiy she'rlaridagi har bir so'z zamirida o'zgacha mazmun mavjudligini o'zicha mushohada qilishi, shubhasiz.